

Το κράτος τέρας, η Μεγάλη Βουλγαρία που η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου δημιούργησε από το πουθενά, για χάρη των πανσλαβιστικών σχεδίων της Ρωσίας, έζησε ελάχιστα. Οι Ρώσοι σχεδόν εξαναγκάστηκαν να υπογράψουν μυστική συμφωνία με τους Άγγλους στο Λονδίνο (18 Μαΐου του 1878). Προέβλεπε τη διεξαγωγή ενός πανευρωπαϊκού συνεδρίου για την επανατοποθέτηση της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου σε νέες βάσεις.

Άρχισε την 1η Ιουνίου στο Βερολίνο με πρόεδρο τον «σιδερένιο καγκελάριο», Ότο Βίσμαρκ. Συμφώνησαν η Μεγάλη Βουλγαρία να μικρύνει, να απομακρυνθεί από το Αιγαίο και να διαμελιστεί σε δυο κομμάτια: Την Κυρίως Βουλγαρία (Δυτική Ρωμυλία) με πλήρη πολιτική αυτονομία κάτω από την επικυριαρχία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και την Ανατολική Ρωμυλία με μόνο διοικητική αυτονομία. Η Μεγάλη Βουλγαρία έζησε τέσσερις μόνο μήνες. Έβαλε, όμως, τα θεμέλια των μελλοντικών βουλγαρικών διεκδικήσεων. Χωρίς ουσιαστική δική τους συμμετοχή, οι Βούλγαροι βρέθηκαν με ένα τεράστιο κράτος κι έμειναν με την απογοήτευση της συρρίκνωσης, ενώ αποκτούσαν την πολυπόθητη πολιτική αυτονομία, με την οποία σε πρώτη φάση θα έπρεπε να είναι ενθουσιασμένοι.

Στο Τίρνοβο, ο Ρώσος προσωρινός γενικός διοικητής, πρίγκιπας Ντουντούκοφ Κόρσακοφ, συγκάλεσε την πρώτη βουλγαρική εθνοσυνέλευση. Η εθνοσυνέλευση εξέλεξε (17 Απριλίου του 1879) ηγεμόνα της Βουλγαρίας τον πρίγκιπα Αλέξανδρο Μπάτεμπεργκ (1857 - 1893), γιο του πρίγκιπα Αλεξάνδρου του Έσεν κι αξιωματικό του πρωσικού και του ρωσικού στρατού. Έφτασε στη Σόφια τον Ιούλιο του ίδιου χρόνου κι αμέσως μόλις ανέλαβε στράφηκε εναντίον των ρωσικών συμφερόντων. Είχε ήδη μεσολαβήσει η αναθεώρηση των συνθηκών στο Βερολίνο και οι Βούλγαροι αισθάνονταν ότι οι Ρώσοι τους πούλησαν. Στην Ανατολική Ρωμυλία, γενικός διοικητής διορίστηκε ο 74χρονος Αλέκο πασάς ή Αλέξανδρος Βογορίδης, Ελληνοβούλγαρος γιος του Στέφανου Βογορίδη, πρώτου ηγεμόνα (1834 - 1850) της αυτόνομης Σάμου. Στα 1881, ο Μπάτεμπεργκ επέβαλε δικτατορία (1881 - 1882).

Η πολιτική σύγκρουση λαού και ηγεμόνα δεν απέτρεψε την κοινή δράση για τον εκβουλγαρισμό της Ανατολικής Ρωμυλίας. Απηνείς διωγμοί Τούρκων και Ελλήνων από παρακρατικές ομάδες Βουλγάρων έφεραν την εθνοκάθαρση. Μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα, οι Βούλγαροι ήταν κυρίαρχος πληθυσμός στην Ανατολική Ρωμυλία και οι ενέργειες για ένωσή τους με την αυτόνομη Κυρίως Βουλγαρία γίνονταν αποκάλυπτα. Ο διοικητής Βογορίδης ενθάρρυνε όλη αυτή τη δραστηριότητα ελπίζοντας να διαδεχτεί τον Αλέξανδρο Μπάντεμπεργκ στην ηγεμονία μιας ενωμένης Βουλγαρίας. Άλλωστε, σχεδόν κανένας δεν αμφέβαλλε ότι οι ημέρες του ηγεμόνα ήταν μετρημένες. Η γερμανοαυστριακή επιρροή μεγάλωνε και, το κυριότερο, οι βουλγαρικοί σιδηρόδρομοι, που μόλις είχαν αρχίσει να δημιουργούνται, είχαν δυτική κατεύθυνση. Προσανατολιζόνταν προς την Ευρώπη, με σύνδεση μέσα από τη Σερβία, και όχι προς τις ρωσικές γραμμές, όπως ήθελε ο τσάρος.

Και «ξαφνικά», οι Βούλγαροι της Ανατολικής Ρωμυλίας επαναστάτησαν εναντίον του σουλτάνου και κήρυξαν την ένωσή τους με τη «μητέρα Βουλγαρία». Ο Μπάντεμπεργκ, συνοδευόμενος από τον πρωθυπουργό του, έσπευσε στη Φιλιππούπολη, όπου ανακηρύχθηκε «ηγεμόνας των Δύο Βουλγαριών» (18 Σεπτεμβρίου του 1885). Στην Ελλάδα ξέσπασαν διαδηλώσεις, ο σουλτάνος απειλούσε να στείλει στρατεύματα στις Ρωμυλίες, Ρωσία και Αγγλία εξέφρασαν την αντίθεσή τους στο πραξικόπημα και οι Βούλγαροι προχωρούσαν στην πρακτική υλοποίηση της ένωσης. Στις 14 του μήνα, η Σερβία κήρυξε τον πόλεμο στην αυτόνομη Βουλγαρία. Η μεγάλη μάχη έγινε στις 18 Νοεμβρίου, οι Βούλγαροι νίκησαν κι άρχισαν να προελαύνουν μέσα στο σερβικό έδαφος για να σταματήσουν, όταν η Αυστρία τους έστειλε τελεσίγραφο πως, αν δε γυρίσουν πίσω, θα συναντήσουν τον στρατό της.

Η συνθήκη ειρήνης βράδυνε να κυρωθεί, επειδή υπήρχε πρόβλημα στο ποιος θα την υπέγραφε. Τελικά, η Σερβία συνυπέγραψε με την Οθωμανική αυτοκρατορία ως επικυρίαρχο της Βουλγαρίας, στην οποία ανατέθηκε η διοίκηση της Ανατολικής Ρωμυλίας (3 Μαρτίου του 1886).

Οι εσωτερικοί πολιτικοί αγώνες συνεχίζονταν κι ένα πραξικόπημα, που οργανώθηκε από το ρωσόφιλο κόμμα, ξέσπασε τη νύχτα της 21ης Αυγούστου του 1886. Ο Βάντεμπεργκ το έσκασε στο εξωτερικό. Η βουλγαρική εθνοσυνέλευση εξέλεξε ηγεμόνα τον πρίγκιπα Φερδινάνδο του Σαξ - Κομβούργου.

Από την εποχή αυτή άρχισε να φουντώνει ο βουλγαρικός εθνικισμός και να στρέφεται ενεργά εναντίον των Ελλήνων της Μακεδονίας και της Θράκης, καθώς σωστά θεωρούσε πως ο Ελληνισμός ήταν ο κυριότερος ανταγωνιστής στη διαδοχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το Βουλγαρικό κομιτάτο ιδρύθηκε το 1893.

Ο τσάρος Αλέξανδρος Γ' πέθανε το 1894 χωρίς να έχει αποκαταστήσει φιλικές σχέσεις με τη Βουλγαρία που ο ίδιος έστησε στον χάρτη. Από το 1886, πρωθυπουργός της Βουλγαρίας ήταν ο Στέφανος Σταμπούλοφ (1855 - 1895), ένας βαθιά αντιρώσος και προσανατολισμένος στην Αυστρία πολιτικός που κυβερνούσε με ένα είδος κοινοβουλευτικής δικτατορίας. Στα 1894, αναγκάστηκε να παραιτηθεί. Τον επόμενο χρόνο δολοφονήθηκε. Ο Φερδινάνδος είχε μια καλή δικαιολογία να πλησιάσει τη Ρωσία. Η κίνηση καλής θέλησης έγινε με τον γιο του, Βόρις: Από ορθόδοξος, είχε βαπτιστεί καθολικός για να παντρευτεί μια δυτική πριγκίπισσα. Ξαναβαπτίστηκε ορθόδοξος. Ο τσάρος Νικόλαος αναγνώρισε τον Φερδινάνδο ως ηγεμόνα κι ακολούθησαν όσες ευρωπαϊκές χώρες δεν το είχαν κάνει ακόμα.

Με αντιπαροχή τη Βοσνία, η Αυστροουγγαρία τον αναγνώρισε ως βασιλιά. Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1908, ο Φερδινάνδος οργάνωσε τη στέψη στο Τίρνοβο, ιστορική μεσαιωνική πρωτεύουσα των Βουλγάρων, και διακήρυξε ότι η επιλογή του χώρου υποδήλωνε τις «ιστορικές αξιώσεις» της χώρας του.

Η συγκλονιζόμενη από την επανάσταση των Νεοτούρκων Οθωμανική αυτοκρατορία αρνιόταν να τον αναγνωρίσει προβάλλοντας ως δικαιολογία ότι η Βουλγαρία της χρωστούσε φόρους από την εποχή που ανακηρύχθηκε αυτόνομη. Ο τσάρος Νικόλαος διευκόλυνε την κατάσταση πατίζοντας τα χρέη με 100.000.000 μάρκα από τα ρωσικά δανεικά κι αγύριστα στην Τουρκία. Τον Απρίλιο του 1909, η Οθωμανική αυτοκρατορία αναγνώριζε τον Φερδινάνδο βασιλιά και τη Βουλγαρία ανεξάρτητη. Τον Φεβρουάριο του 1910, ο τσάρος υποδέχτηκε τον Φερδινάνδο στην Πετρούπολη δίνοντας το σύνθημα να τον αναγνωρίσουν και οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

(Έθνος, 10.2.2004) (τελευταία επεξεργασία, 26.4.2009)